СТРАТЕШКИ ПЛАН НА АГЕНЦИЈАТА ЗА ПОТТИКНУВАЊЕ НА РАЗВОЈОТ НА ЗЕМЈОДЕЛСТВОТО ЗА ПЕРИОД 2019 - 2021 ГОДИНА

Нацрт

Август, 2018

Почитувани,

Агенцијата за поттикнување на развојот на земјоделството е институција која во континуитет креира и испорачува советодавни услуги за потребите на земјоделските стопанства во функција на практична примена на најсовремените научни и технички сознанија насочени според потребите на пазарот.

За таа цел го прифаќаме стратешкото планирање како дел од стратешкиот менаџмент во рамките на современото управување. Тригодишниот развоен план на АПРЗ е резултат на учеството на сите вработени преку креирање на конкретни предлози и идеи кои помогнаа да се направи систематска анализа на внатрешното и надворешното опкружување во кое делува АПРЗ и евалуација на досегашните постигнувања. Системскиот пристап во рамките на анализата на постојната состојба во која работиме и делуваме во втората клучна фаза од процесот на стратешко планирање, ни послужи како силна аналитичка основа за утврдување на идентитетот на АПРЗ преку изјавата на нашата мисија и визија, како и одредување на нашите приоритети и цели кои сакаме и реално можеме да ги постигнеме во среден рок, во согласност со нашите капацитети и ресурси.

Реформските активности преземени од страна на АПРЗ кои се во согласност со владините препораки и насоки овозможуваат јасна дистинкција на правата и обврските на вработените, нивна отчетност преку воведување на систем за планирање, евиденција, мониторинг и евалуација. Со преземените активности се овозможува подобрување на меѓуинституционалната соработка регулирајќи ги меѓусебните права и обврски. Реформскиот процес овозможува континуирано подобрување на советодавната услуга и комуникацијата на советодавците со земјоделците.

Овој пристап е добра основа за креирање на програми и потпрограми, дистрибуција на расположиви финансиски и човечки капацитети и реално спроведливи програми и активности конзистентни со нашите и Владините приоритети и цели.

Јасната лоцирана одговорност за спроведувањето на секоја мерка и активност и однапред утврдената временска рамка во функција на планско и навремено извршување на конкретните мерки и активности во рамките на програмите и потпрограмите, ја обезбедува нашата потребна систематска посветеност и фокусираност на навистина приоритетни задачи. Надоврзувајќи се на сето ова, системот на мониторинг и евалуација како заокружувачка фаза од процесот на стратешкото планирање, ќе има силно влијание за планот да биде реално и во потполност спроведен, а воедно да биде транспарентен и отчетен документ како еден од основните начела и вредности во работењето на нашата институција, притоа запазувајќи ги основните предуслови за спроведување на активностите како што се ефикасност, ефективност, економичност, трнаспарентност и отчетност.

ДИРЕКТОР

Elgafar Jusufi

СОДРЖИНА

ПОИМНИК....4
1.1. ВОВЕД....5
1.2. АНАЛИЗА НА СОСТОЈБАТА....6
1.2.1. Анализа на внатрешна состојба....6
1.2.2. Анализа на правна рамка....6
1.2.3. Анализа на областите на делување и на услугите кои се извршуваат....7
1.2.4. Анализа на засегнати страни....9
1.2.5. SWOT анализа....10
1.3. МИСИЈА....12
1.4. ВИЗИЈА....12
1.5. ЗАДАЧИ И ОБВРСКИ НА АПРЗ....12
1.6. СПЕЦИФИЧНОСТ НА АПРЗ....13
1.7. СТРУКТУРА НА АПРЗ - ПЛАНИРАНИ ПРОМЕНИ....14
1.8. ОДНОСИ СО ОРГАНИТЕ ВО СОСТАВ....18
1.9. ПРИОРИТЕТИ И ЦЕЛИ НА АПРЗ....18
1.10. ОСВРТ НА ПОСТИГНАТИТЕ РЕЗУЛТАТИ ВО 2017 ГОДИНА....19
1.11. ОСВРТ НА ПОСТИГНАТИ И ОЧЕКУВАНИ РЕЗУЛТАТИ ВО 2018 ГОДИНА... 25
1.12. ПРОГРАМИ.... 29

ПОИМНИК

АОП - Автоматска обработка на податоци
АПРЗ - Агенција за поттикнување на развојот на земјоделството
АФПЗРР – Агенција за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој
АХВ - Агенција за храна и ветеринарство
ВРМ - Влада на Република Македонија
ВЦСУ - Виртуелен центар за советодавни услуги
ДЗПЗЖС - Добра земјоделска пракса и заштита на животната средина
ДК - Дисперзирана канцеларија
ДФЛ - Државна фитосанитарна лабораторија
ЕЛС - Единици на локална самоуправа
ЕУ - Европска Унија
ЗП - Земјоделски производители
ЗС - Земјоделски стопанства
ИКТ - Информациски и комуникациски технологии
ИПАРД - Инструмент за пред-пристапна помош (ИПА), петта компонента рурален развој (IPARD)
ИС - Информатички систем
ИТ - Информатичка технологија
ЈПСП - Јавно претпријатие за стопанисување со пасишта
МЖСПП - Министерство за животна средина и просторно планирање
МЗШВ - Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство
МРР - Мрежа за рурален развој
МФ - Министерство за финансии
НПАА - Национална програма за усвојување на правото на Европската унија
НСЗРР - Национална стратегија за земјоделство и рурален развој
ПРП - Партиципативна рурална проценка
ПФПРР - Програма за финансиска поддршка во руралниот развој
РЕ - Работна единица
РО - Регионално одделение
СИЗП - Систем за идентификација на земјишни парцели
СП - Советодавни пакети
СУ - Советодавни услуги
УО - Управен Одбор
УХМР - Управа за хидро метеоролошки работи
ФАДН - Farm Accountancy Data Network - Мрежа на сметководствени податоци за фарма
ФИСАК - Функционален интегриран систем за администрација и контрола
ФМС - Farm monitoring system - Систем за мониторниг на фарма

1.1. ВОВЕД

Стратешкиот план претставува основен развоен акт на АПРЗ во кој се содржани програмите и активностите преку кои се планира остварување на стратешките приоритети и цели, а во функција на визијата и мисијата на институцијата во наредниот тригодишен период.

Стратешкиот план е тесно поврзан со процесот на буџетско планирање и извршување за период од три години и претставува значаен инструмент на планирање и следење на спроведувањето на програмите.

Во подготовката на стратешкото планирање користени се консултации од Генералниот секретаријат на Владата на Р. Македонија - државен советник за стратешко планирање.

Услов за креирање на програмите и програмските активности се постоечките критериуми: законска рамка, расположиви капацитети, владините приоритети, но и потребите на крајните корисници - земјоделските производители.

Конкретизирање на задачите и обврските на АПРЗ:

- Поддршка во развојот на земјоделското производство според специфичностите на регионално ниво;
- Следење и оценка на квалитетот и квантитетот на спроведени советодавни услуги кај ЗС;
- Развој на систем за информирање и комуникација со корисниците;
- Континуитет на воспоставено сметководство на фарма и имплементација на Европскиот FADN (Farm Accountancy Data Network);
- Создавање услови за флексибилна и пазарно ориентирана рурална економија преку развојот на земјоделското производство;
- Пазарно земјоделско производство според стандардите на ЕУ;
- Воведување на вкрстена сообразност кај земјоделските производители како задолжителни постапки за обезбедување на заштита на животната средина, човековото здравје, здравјето на животните и растенијата и благосостојба на животните;
- Намалување на влијанието од климатските промени во земјоделството;
- Спроведување на владини мерки и проекти од поширок интерес за државата;
- Зајакнување на АПРЗ како линк помеѓу науката и производството, како и зајакнување на соработката помеѓу ЗП со преработувачите, консументите и другите учесници во ланецот на земјоделскиот сектор;
- Информираност и поддршка кон ЗС во аплицирање на претпристапните фондови на ЕУ;
- Овозможување пристап до корисни иформации на ЗС за нивното производство.

1.2. АНАЛИЗА НА СОСТОЈБАТА

1.2.1. Анализа на внатрешна состојба

Имајќи ја во предвид Програмата за работа на Владата на Република Македонија, потребите на корисниците на советодавните услуги, развојните програми и сопствените капацитети, АПРЗ дава свој придонес во развојот на земјоделството за зголемување на економскиот раст и вработеноста, пораст наживотниот стандард на земјоделците и подобар и поквалитетен живот.

Исто така, АПРЗ, имајќи го во предвид моменталниот развој на земјоделскиот сектор и стандардот на земјоделците, преку своите програми, потпрограми и активности, придонесува во подобрување на моменталната состојба во земјоделскиот сектор, правејќи го конкурентен, со што директно влијае на подобрување на економскиот развој. Едукацијата на индивидуалните земјоделски производители за примена на нови научно-технички сознанија е во насока на подобрување на животниот стандард на земјоделците, а воедно ги поддржува евро-интеграциските процеси. Советодавните услуги овозможуваат трансфер на нови знаења и технологии и поддршка при аплицирање во нови инвестиции, го подобруваат животот во руралните области и градат предуслов за подобрување на инфраструктурата.

Со превземање на активности за измени и дополнувања во Законот за основање на АПРЗ, ревидирање на законските прописи и интерни акти на АПРЗ се овозможува подобрување на меѓуинституционалната соработка регулирајќи ги меѓусебните права и обврски. Активностите би овозможиле континуирано подобрување на советодавната услуга, комуникацијата на советодавците со земјоделците, располагање со податоци од физички и економски параметри од земјоделските стопанста и руралната средина што овозможува воспоставување одржлив предуслов за разој на земјоделството.

При анализата се користеа соодветни методи како: директни контакти, информативни разговори, прашалници и сл. со што очекуваме со реалната слика на состојбите да дојдеме до констатации за адекватен пристап кон засегнатите страни во секторот земјоделство, каде АПРЗ со својата специфична дејност ќе даде свој придонес во развојот на земјоделството.

1.2.2. Анализа на правна рамка

АПРЗ е основана со Законот за основање на Агенција за поттикнување на развојот на земјоделството (Сл. Весник на РМ бр. 3/98 од 22.01.1998 година). Согласно Законот за основање и Законот за организација и работа на органите на државната управа (Сл. Весник на РМ бр. 58/2000, 44/2002 и 82/08), АПРЗ е дефинирана како орган на државната управа, има својство на правно лице и е самостојна во својата работа.

Согласно Законот за изменување и дополнување на Законот за државни службеници (Сл. Весник на РМ бр. 114/09), вработените во АПРЗ од 01.01.2012 година имаат статус на државни службеници.

Други позначајни закони и акти според кои што АПРЗ се раководи во своето работење се: Законот за земјоделство и рурален развој; Законот за административни службеници; Закон за организација и работа на органите на државната управа; Закон за буџетите; Закон за извршување на буџетот; Закон за јавна внатрешна финансиска контрола; Закон за јавните набавки; Закон за воспоставување на мрежа на сметководствени податоци од земјоделски стопанства; Методологија за стратешко планирање и подготвување на годишна програма за работа на Владата на РМ; Упатство за начинот на постапување на министерствата и другите органи на државната управа во процесот на подготвување на Стратешкиот план и Годишниот план за работа; Упатство за начинот на постапување на министерствата и другите органи на државната управа во процесот на следење, оценување и известување за спроведувањето на Стратешкиот план и Годишниот план за работа; како и други законски и подзаконски акти кои што регулираат одредени сегменти од работењето на АПРЗ. Позначајни општи акти на АПРЗ кои што ја дефинираат нејзината структурна, организациона и функционална сфера се: Статутот, Правилникот за внатрешна организација, Правилникот за систематизација на работните места, Деловникот за работа на Управниот одбор, Правилник за работа и работни процеси, Функционално – организациона анализа во насока на зајакнување на капацитетите на АПРЗ и сл.

1.2.3. Анализа на областите на делување и на услугите кои се извршуваат

Во насока на зголемување на конкуретноста, поголемиот број на ЗС треба да поминат преку процес на реструктуирање и модернизација, зголемување на производниот капацитет и примена на подобрени агро-технички постапки со кои ќе ги зголемат приходите, но истовремено без да се наруши животната средина. Земјоделците се соочуваат и со нови зголемени потреби за советодавна поддршка за начините на управување со ризик поради се поголемото влијание на климатските промени, како и поради обврската за исполнувања на строгите барања од пакетот на вкрстена сообразност кои се и обврска од евроинтегративниот процес. Од квалитетот на обезбедената советодавна поддршка на земјоделците во тој процес во голема мерка зависи успешноста на предвидените реформи и поддршка за реструктуирање и зголемување на конкурентноста на секторот.

Со оглед на сето ова, како и улогата што ја има во секторот земјоделство, АПРЗ како национален советодавен сервис своите советодавни услуги ги обезбедува во следните области на делување:

- примена на подобрени производни практики, технологија и иновации во растителното и сточарско земјоделско производство;

- усогласеност со барањата за вкрстена сообразност и употреба на методи на добра земјоделска и еколошка пракса во земјоделско производство кои овозможуваат зачувување на квалитетот на почвата, водата и воздухот, како и правилна примена на обврските од агроеколошките мерки;
- исполнување на барањата од областа на безбедност на храната, здравје и благосостојба на животните, здравје на растенијата и интегрирано управување со штетниците;
- заштита на здравјето и животот на луѓето при извршување на земјоделски активности;
- оптимализација на економското работење, управувањето со земјоделското стопанство и маркетингот со земјоделски производи, вклучително и водење на сметководство на земјоделско стопанство;
- оддржлив развој на економските активности на малите земјоделски стопанства, реструктуирање на земјоделските стопанства и диверзификација на економските активности;
- управување со ризици, прилагодување на земјоделското производство кон условите во опкружувањето, промените во климата и движењата на пазарите;
- организирање и здружување на земјоделските стопанства на пазарна основа;
- започнување на земјоделски активности од страна на млад земјоделец носител на земјоделско стопанство и подобрување на улогата на жената во руралните средини;
- олеснување на пристапот на корисниците до политиките на поддршка во земјоделството и руралниот развој и останатите фактори на производство (земјоделско земјиште, капитал, и др.) и подобрување на структурата на земјоделското земјиште;
- исполнување на други минимални законски барања кои треба да ги спроведе земјоделското стопанство или приоритети насочени кон развојот на земјоделското стопанство кои се идентификувани од страна на носителите на земјоделската политика, од земјоделското стопанство, формите на здружување на земјоделците или единиците на локална самоуправа.

Советодавните услуги на АПРЗ во земјоделството се активности на обезбедување на совети од страна на советодавците преку навремен и ефикасен пренос на информации, знаења и подобрување на практичните способности на корисниците на тие услуги.

При обезбедување на советодавните услуги советодавците на АПРЗ ги користат методите на:

- **индивидуално советување** што се извршува преку директен контакт со корисникот на советодавните услуги преку посета на самото ЗС, посета на корисникот на услугата кај советодавецот во канцеларија

или на друга локација заради примена на практично демонстрирање на советот.

- **групно советување** кое се спроведува преку вклучување на повеќе корисници на СУ со сродно производство или маркетинг кои заедно учествуваат на еден настан од типот на стручни предавања и советувања, обуки, јавни средби, информативни денови, работилници, конференции, посета на демонстративни и експериментални опити и стручни патувања.
- **масовно советување** се спроведува преку употреба на електронски и печатени медиуми за масовно информирање и интернет сајтови.

АПРЗ обезбедува бесплатна услуга и во изготвување на деловен план и технички предлог проект за корисници кои поднесуваат барање за искористување на финансиски средства од мерките на Програмата за финансиска поддршка во руралниот развој и ИПАРД програмата.

1.2.4. Анализа на засегнати страни

АПРЗ како јавен давател на советодавни услуги, самата реализација на програмските активности пред сé е наменета за крајните корисници - земјоделските производители т.е. нивните ЗС. Аналогно на тоа, како засегнати страни се јавуваат и сите форми на здружување на ЗП како што се земјоделските здруженија, асоцијациите, задругите, групите на производители и сл. Оттука субјектите на здружување се едни од клучните засегнати страни на АПРЗ како што се: Сојузот на Земјоделци, Асоцијацијата на земјоделци, Националната федерација на фармери и сите здруженија кои членуваат во нив.

Покрај ЗП кои се директно засегната страна, не помалку засегнати страни се и преработувачите на земјоделски производи, како и консументите, но и добавувачите на репроматеријали и опрема за земјоделското производство како бизнис сектор.

Како засегната страна се јавува и науката, истражувачката дејност, пред сé во делот на трансфер на апликативни научни сознанија, потреба за едукација и сл., отсликани преку универзитетите и нивните факултети од сферата на земјоделството и руралниот развој, како и нивните институти.

АПРЗ како самостоен орган на државната управа кој е директно одговорен пред ВРМ, соработува со национални и интернационални институции и органи. Засегнати страни на АПРЗ со кои соработува на национално ниво се:

- Органи во состав на ВРМ: Генерален секретаријат, Секретаријат за законодавство, Секретаријат за европски прашања, Службата за општи и заеднички работи и др.
- Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство, неговите органи во состав и организационите единици:
  - Фитосанитарна управа
  - Државна фитосанитарна лабораторија
  - Државен инспекторат за земјоделство

  - Управа за семе и саден материјал
  - Управа за хидрометеоролошки работи
- Агенција за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој
- Агенција за храна и ветеринарство
- Министерство за животна средина и просторно планирање
- Јавно претпријатие за стопанисување со пасишта
- Државен завод за статитика
- Единици на локална самоуправа
- Министерство за финансии - Сектор за финансирање и извршување на буџетите
- НВО/граѓански здруженија

Засегнати страни на АПРЗ со кои соработува на меѓународно ниво се:

- Европската Комисија EU Commission, во делот на ИПА проектите
- Мрежа на советодавни услуги на Југоисточна европа SEASN
- Европски форум за земјоделство и рурален советодавен сервис EUFRAS
- Организација за храна и земјоделство на ОН - FAO
- Земјоделско-шумарската советодавна служба на Хрватска -
- Национална служба за совети во земјоделството на Бугарија - NAAS

1.2.5. SWOT анализа

Силни страни	**Слаби страни**
- Позитивно препознатлив историјат на постоење и делување - Оптимална организациона структура - Тим на експерти - советодавци од повеќе области - Едуциран стручен кадар - Бесплатна СУ - Аналитички пристап - Распространета мрежа на канцеларии низ целата држава - Директно присуство во руралните средини со ДК - Отворен пристап - Флексибилност - Директни и непосредни теренски контакти со клиентите - Фасилитаторска улога на советодавците - Располагање со база на податоци - Градење меѓусебна доверба советодавец-земјоделец - Техничка опременост (софтвер,	- Недоволен буџет за реализација на сите планирани програмски активности што оневозможува целосно спроведување на стратегијата на АПРЗ и обезбедување на одржлив развоен фокус - Недоволен број на даватели на СУ - советодавци во однос на корисници ЗС - Слаб менаџмент од страна на високите раководни структури - Слаба хиерахиска дисциплина и поддршка - Неусогласена легислатива, недопрецизирана и хармонизирана правна рамка (Закон и подзаконски акти) - Слаб систем на контрола за извршување на планот за теренски активности - Слаб систем за мониторинг и

хардвер, ИКТ опрема, интернет и сл.) - Отвореност за меѓународна, институционална и др. видови на соработка - Непрофитабилна јавна државна инстуција - Систем за управување со човекови ресурси - Расположив фонд за набавка на возила (одржлив возен парк) - Флексибилно работно време	евалуација на активностите - Неекипираност на одделението за внатрешна ревизија - Недоволна екипираност на одделенијата во состав на Секторот за правни и општи работи и Секторот за Финансиски прашања - Недоволна екипираност на одделението за проектни активности и ЕУ интеграции што резултира со слаб капацитет за учество и имплементација на ЕУ и др. странски проекти - Застарена ИКТ опрема - Меѓучовечки односи - Тимска работа - Недоволен обем на обуки за подигање на советодавните капацитети - Слаба меѓуинституционална соработка - Слаба соработка со научно-образовни институции и др. чинители (засегнати страни) - непостои поддршка за располагање со соодветна база на податоци
Можности - Пристап до базите на ЕРЗС, идентификација и регистрација на животните и др. бази од областа на земјоделството - Воведување на мерката за СУ во ИПАРД програмата - Користење на средства од донатори и меѓународни фондови - Градење партнерства и учество во ЕУ и др. проекти - Натамошен ИКТ развој - Евроинтеграциски процеси - Хармонизација и усогласување на правната рамка на АПРЗ - Членство во мрежата на советодавни услуги на ЈИЕ - Меѓународна соработка	**Закани** - Економска криза во државата - Намален, рестриктивен буџет - Одлив на стручен кадар - Неможност за нови вработувања на неопределено време - Немање пристап до ЕРЗС - Незадоволителна институционална поддршка - Нефункционирање на системот за напредок во кариерата што доведува до демотивираност на вработените

1.3. МИСИЈА

Давање на висококвалитетна советодавна услуга на терен на индивидуалните земјоделски стопанства, со цел подобрување на квалитетот и квантитетот на земјоделското производство во рурални и пазарно ориентирани средини.

1.4. ВИЗИЈА

Да бидеме високопочитуван и препознатлив советодавен центар меѓу земјоделците во функција на примена на најсовремените научни и технички сознанија насочени кон современо земјоделско производство.

1.5. ЗАДАЧИ И ОБВРСКИ НА АПРЗ

АПРЗ е основана заради давање стручна помош на земјоделците и сточарите, а со цел зголемување на квалитетот и квантитетот на земјоделското производство и негова поголема искористеност.

АПРЗ своите надлежности утврдени со Законот за основање ги извршува врз основа на начелата на законитост, одговорност, ефикасност, економичност, транспарентност, еднаквост и предвидливост. Согласно ваквата генерална поставеност, АПРЗ ги врши следните работи:

1. Давање непосредна помош на земјоделците за примена на соодветни мерки:
   - во поледелството, лозарството и овоштарството: воведување на нови технологии во одгледувањето, правилна употреба на ѓубрива, избор на видови и сорти, подигање и одгледување на насадите, поставување на демонстративни опити со нови сорти и технологии и сортни испитувања и
   - во сточарството: упатување на примена на мерки за подобрување на производните својства, обезбедување на правилна исхрана за добивање поквалитетни производи (млеко, месо, волна, јајца и друго);
2. Соработка со здруженијата на земјоделците и единиците на локалната самоуправа;
3. Насочување на земјоделските производители за производство на култури и производи според потребите на пазарот;
4. Непосредно извршување на дел од мерките за спроведување на Програмата за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој што се донесуваат согласно со Законот за земјоделство и рурален развој;
5. Давање насоки за развој на земјоделството врз основа на сознанијата на терен;

6. Пренесување на стручни сознанија до непосредните земјоделски производители, како и научно-апликативните достигнувања во земјоделското производство;
7. Давање насоки во изборот на соодветна земјоделска механизација и опрема за растително и сточарско производство и нејзино правилно и разионално користење;
8. Вршење инструктажа, демонстрација за современи постапки за чување, преработка на земјоделски производи (од растително и животинско потекло) и подготовка за пласман;
9. Стручно оспособување на земјоделските производители преку одржување на советувања, семинари, курсеви и слично;
10. Организирање на натпревари за високи приноси, учествување на саеми и изложби, организирање на сточарски смотри и тракторски натпревари;
11. Подготвување на истражувачки предлози во земјоделството;
12. Воспопставување и користење на информативни системи во земјоделското производство;
13. Давање помош на земјоделските производители за установување евиденција во врска со земјоделското производство, негова рентабилност и економичност;
14. Изготвување на информативни и рекламни списанија, брошури, памфлети, прирачници во кои би биле опфатени новитетите од домашни ни странски извори на информации од областа на земјоделството и
15. Други стручни и апликативни мерки за кои ќе се јави потреба.

Со Законот за воспоставување на мрежа на сметководствени податоци од земјоделските стопанства во активностите на АПРЗ се допрецизира обврската на АПРЗ за прибирање на сметководствени податоци и воспоставувањето на ФАДН во Македонија (Сл. Весник на РМ бр. 110/07, 53/11).

1.6. СПЕЦИФИЧНОСТ НА АПРЗ

АПРЗ како орган на државната управа има својство на правно лице во функција на креирање и давање СУ во земјоделството што резултира со директна и индиректна поддршка и резултат во остварување на утврдените стратешки приоритети на ВРМ за 2019 година (Сл. Весник на РМ бр.84/18):

- развој на економијата, зголемување на продуктивното вработување и подигнување на животниот стандард на граѓаните;
- Република Македонија - членка на НАТО и Европската Унија;

АПРЗ се издвојува со своја специфика во реализацијата на активностите од останатите Министерства и Агенции, особено со МЗШВ, во делот на постојаната присутност на советодавците на терен кај ЗС. Советодавците во АПРЗ преку постојани и континуирани средби со земјоделците, покрај размената на информации даваат квалитетни, навремени, стручни совети во секторот

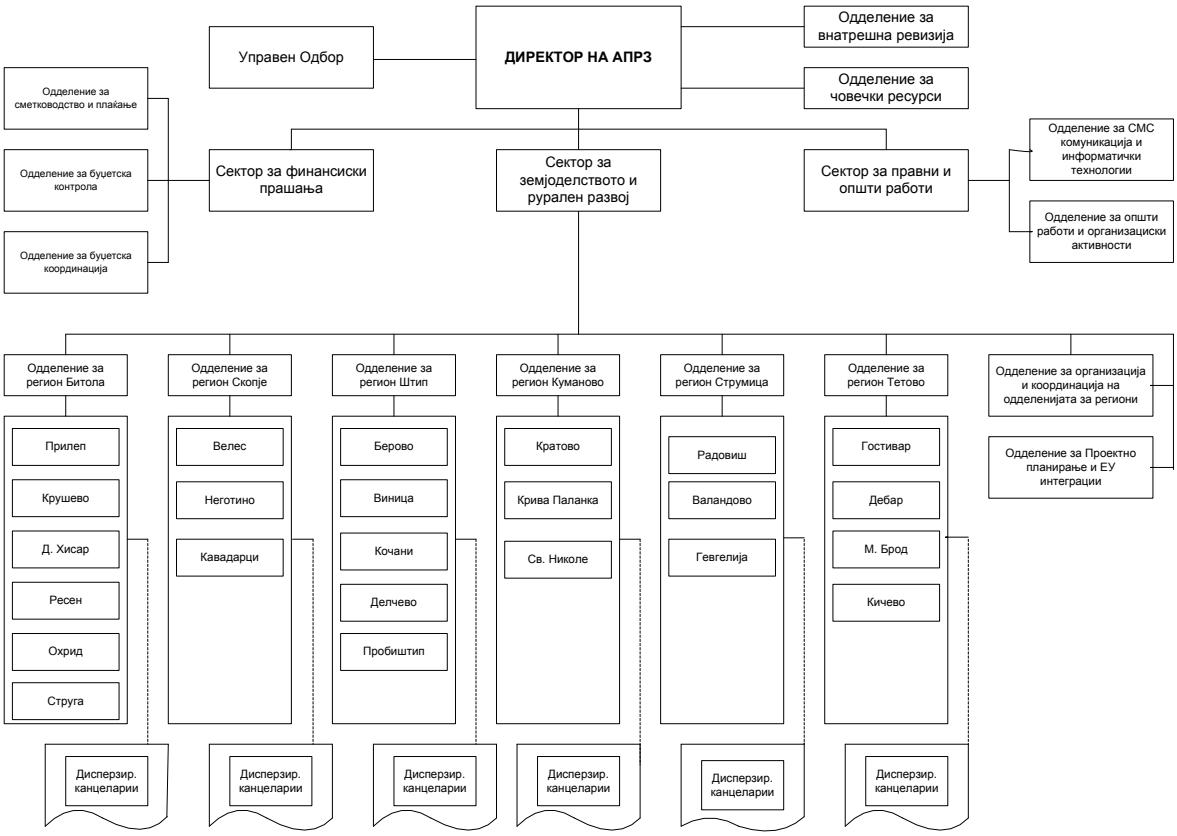
земјоделство и придонесуваат во правилна распределба и аплицирање на средствата од Програмите на ВРМ за поддршка во земјоделството. МЗШВ преку своите организациони форми врши анализи, градење политики, како и инспекција, со што ги спроведува контролните механизми во имплементација на развојот и поддршката кон ЗС.

Во насока на компатибилност со стратешките приоритети и цели на Владата на РМ и нивно ефикасно реализирање, АПРЗ е устроена како Национална советодавна служба со следните специфики:

- АПРЗ продуцира рамномерен развој на руралните подрачја со непосредни активности од страна на советодавците и во оние делови од државата каде што комерцијалните советодавни служби немаат интерес за давање на нивните услуги.
- Активностите на националната советодавна служба и нивните советодавни услуги се карактеризираат со непристрасност и непрофитабилна ориентираност.
- Јавната советодавна служба - АПРЗ ја балансира севкупната ситуација во сферата на советодавните услуги, на начин на кој комерцијално ориентираните даватели на СУ не би имале неприкосновеност во нивното делување и формирањето на цените на советодавните услуги.
- Преку АПРЗ државата добива реални, непристрасни, веродостојни и точни информации од теренот, кои што информации и податоци се нужни за градење на стратегија во земјоделскиот сектор и негова поддршка во развојот. Овие информации наменски може да ги користатат сите државни инситуции, но и сите правни и физички лица во реализацијата на своите потреби.
- Глобалната поставеност во земјоделскиот сектор, МЗШВ го става во улога на креатор на севкупните политики во тој сектор, а АПРЗ е имплементатор на таквите политики, особено во советодавната сфера. Непосредниот контакт на советодавецот со земјоделецот кој што се темели на взаемна и долгогодишна доверба, е основен атрубут на организационата и функционална поставеност на АПРЗ и претставува нејзина исклучителна засебност и оригиналност.
- АПРЗ директно помага во процесот на креирање на политики со што придонесува истите да бидат што е можно пореални и да ја отсликуваат потребата од теренот. Советодавецот кој што е во постојан контакт со земјоделците, добива изворни информации за состојбите од теренот, а таквите информации чија што релевантност е неспорна, можат да бидат искористени од страна на МЗШВ и другите чинители во креирање на реални политики во земјоделскиот сектор.

1.7. СТРУКТУРА НА АПРЗ - ПЛАНИРАНИ ПРОМЕНИ

АПРЗ согласно актите за внатрешна организација и систематизација на работни места, ја има следната организациска структура:

Со АПРЗ раководи директор кој го именува и разрешува ВРМ.

АПРЗ во својот состав има еден Државен советник за прашања од областа на земјоделството и руралниот развој.

Во рамките на АПРЗ се формирани три сектори, а во рамките на секој сектор се содржани одделенија.

***Сектор за земјоделство и рурален развој**

- Одделение за организација и координација на одделенијата за региони
- Одделение за проектно планирање и ЕУ интеграции
- Одделение за регион Битола
- Одделение за регион Скопје
- Одделение за регион Штип
- Одделение за регион Куманово
- Одделение за регион Струмица
- Одделение за регион Тетово

***Сектор за финансиски прашања**

- Оддление за сметководство и планирање
- Оддление за буџетска контрола
- Одделение за буџетска координација

***Сектор за правни и општи работи**

- Одделение за општи работи и организациони активности

- Одделение за смс комуникација и информатички технологии

*** Самостојни одделенија на АПРЗ**

- Одделение за човечки ресурси
- Одделение за внатрешна ревизија

Расположива инфраструктура. АПРЗ функционира на целата територија на Република Македонија, во 30 градови, групирани во шест региони со Дирекција во Битола и 16 дисперзирани канцеларии во руралните средини. Располага со 19 сопствени објекти, користи 9 објекти на јавни институции и 3 приватни објекти. Секоја РЕ е опремена со соодветна ИТ опрема која е поврзана со ИС.

Поседува ИКТ орема со интернет врска, располага со ВЕБ страна која воедно претставува виртуелен центар за советодавни услуги.

Евиденцијата на документација е распределена според правата и обврските на извршителите и местото на настанување, а заради поголема економичност и контрола се користи обработка на документацијата на едно место.

Проектот од Светска банка 2000/2001 година овозможи набавка на возила на лизинг за теренски активности на советодавците, со што се формира фонд за возила. Со ваквиот начин на работа и дефинираните права и обврски на советодавците, буџетот на АПРЗ не се товари со одржување, осигурување, регистрација и сл. Од буџетот се покриваат трошоците по основ изминат километар со пресметана амортизација според дефинирани критериуми.

За реализација на теренските активности советодавците користат приватни возила по принципот на склучени договори помеѓу вработените и АПРЗ. Активностите се базираат врз основа на одобрени и потврдени планови на ниво на извршител, работна единица, регионално и национално ниво.

АПРЗ располага со редовен Буџет кој се изготвува согласно Годишната програма за работа. Врз основа на одобрувањето на Предлог Буџетот, се врши корекција на Програмските активности.

Движење на буџетот: Одобрен Буџет за 2018 година и план за период од 3 години

во `000 денари

Опис	2018	2019	2020	2021
Плати и наемнини	48.776	56.276	56.276	56.276
Стоки и услуги	7.770	10.797	10.797	10.797
Вкупно:	56.546	67.073	67.073	67.073

Поради ограничениот буџет и принципот за рационализација на трошоците, АПРЗ ги организира и комбинира теренските активности. Се врши групирање на советодавците при користење на возилата за теренските посети, но истото не придонесува во исполнување на програмските активности и се одразува на квалитетот на очекуваните резултати.

Врз основа на развојните планови и потреби, АПРЗ овозможува работа и поддршка од проекти и поддршка при имплементација на националните програми од МЗШВ - АФПЗРР.

Структура на вработени. АПРЗ во моментот располага со 110 вработени од кои најголем број се со завршено ВСП - 87 (од кои специјалисти 4, со магистратура 5), додека 6 се со ВШП, останатиот број на вработени се со ССП 16, и со основно 1. АПРЗ 2018 година ја започна со 103 вработени. Од нив во пензија замина 1 вработен советодавец. Во текот на 2018 година се вработија уште дополнителни 8 лица од кој 1 советодавец со звање - помлад соработник, на определено време за период до 31.12.2018 година.

Во однос на правичната застапеност, структурата од вкупно 110 вработени лица во АПРЗ е следната:

- Македонци 97 или 88,2%
- Албанци 8 или 7,3%
- Турци 2 или 1,8%
- Срби 1 или 0,9%
- Власи 1 или 0,9%
- Роми 1 или 0,9%
- **Вкупно 110 или 100%**

При вработувањето на нови административни службеници АПРЗ ќе се раководи според принципите на правична застапеност на припадниците на заедниците кои не се мнозинство во РМ.

Што се однесува до родовата застапеност во АПРЗ, од момнталниот број на 110 вработрни, 36 се жени а 74 се мажи или процентуално изразено 33% се жени, а 67% мажи. Иницијативите во АПРЗ се усогласуваат според начелата и принципите за еднакви можности на жените и мажите (родовата еднаквост), содржани и во Законот за еднакви можности на жените и мажите. Усогласувањето ќе оди во насока на балансирана родова застапеност на сите нивоа како и во структурите на раководење, управување, учество во работни тимови, со дефинирање на буџетски пресметки на финансиска распределба на средства по активности.

Врз основа на образованието, компетенциите и работните задачи, вработените се вклучени во координативни групи со соодветна специјалност и тоа: поледелство, сточарство, лозаро-овоштарство, градинарство, рурален развој, агроекономија, родова еднаквост и односи со јавност и медиуми.

Тековната година се планира групата за стратешко планирање да изработи предлог промени во организационата структура на АПРЗ со цел усогласување на одделенијата за региони согласно Номенклатурата на територијални статистички единици (НУТС-3). Овие промени се планираат заради подобрена ефикасност во развој на СУ и нејзина имплементација на терен, воспоставување на одржливи врски помеѓу теренот, науката и советодавниот сервис, како и усогласување и хармонизација со постоечката регулатива.

1.8. ОДНОСИ СО ОРГАНИТЕ ВО СОСТАВ

АПРЗ во својата организациона структура нема органи во состав.

1.9. ПРИОРИТЕТИ И ЦЕЛИ НА АПРЗ

Стратешки приоритети на АПРЗ:

- **Унапредување на квалитетот на советодавната услуга со реализација на терен**

Во функција на наведениот приоритет се развиваат следните цели:

- подобрени знаења и вештини на вработените, со акцент на советодавците за растително и сточарско производство;
- трансфер на знаења кај ЗП во насока на остварување на профитабилно, конкурентно и пазарно ориентирано земјоделско производство;
- креирање и испорака на СУ од областа на растителното и сточарското производство;
- развој на систем за информирање и комуникација со ЗС

- **Поддршка во креирање и спроведување на развојни проекти**

Во функција на наведениот приоритет се развиваат следните цели:

- учество во креирање и спроведување на СУ поддржани од Програмата за финансиска поддршка во руралниот развој (ПФПРР);
- учество во креирање и спроведување на СУ поддржани од ИПАРД програмата;
- поддршка во изработка на деловни планови и технички предлог проекти на секој апликант;
- поддршка за реализација на проекти кофинансирани од буџетски и меѓународни средства, проекти за погранична соработка и сл.;
- поддршка при унапредување на заштитата на животната средина во процесот на земјоделското производство.

- **Одржлива база на податоци - ФМС/ФАДН**

Во функција на наведениот приоритет се развиваат следните цели:

- воспоставена сметководствена евиденција кај ЗС;
- подобрен квалитет на податоци во базата.

- **Зајакнување на институционалните капацитети**

Во функција на наведениот приоритет се развиваат следните цели:

- целосна имплементација на дефинираните системи од Функционално-организационата анализа во насока на зајакнување на капацитетите;

- обезбедување на непречен проток на информации и документација и развој на ИС;
- функционирање на координативните групи;
- практицирање на финансискиот систем според видови на активности;
- доследно спроведување на реформскиот процес со силна институционална поддршка, согласно Владините препораки;
- Систем за квалитет во управувањето ИСО 9001.

1.10. ОСВРТ НА ПОСТИГНАТИТЕ РЕЗУЛТАТИ ВО 2017 ГОДИНА

Програма 1: Совети

Советодавните активности кои АПРЗ како јавна советодавна служба во РМ ги реализира во насока на информирање, едукација и обука на ЗП, се однесуваат на:

- едукација за примена на современи агротехнички мерки, користење на сертифициран семенски материјал, здружување на земјоделците во земјоделски задруги и други форми на организација, вкрстена сообразност, добра земјоделска пракса, употребата и квалитетот на вештачките ѓубрива и средствата за заштита, подобрување на квалитетот на млекото и сл.;
- Размена на други информации и актуелности.

Потпрограма 1: Подобрени знаења и вештини на земјоделците за поледелство, сточарство, градинарство, лозаро-овоштарство и агроекономија и подобрен трансфер на знаењата кон земјоделските производители.

Број на советодавци: Претходната година АПРЗ СУ ги обезбедуваше со просечно 90 советодавци. Годината ја започна со 75, а ја заврши со 91 советодавец. Тоа се должи на фактот што во 2017 година во февруари и март по пат на оглас за времено вработување се вработија 17 теренски советодавци на определено време до 31.12.2017, а 1 советодавец во мај се врати од неплатен одмор. Додека во пензија заминаа 2 советодавци.

Број на дадени информации: Во минатата година беа дадени вкупно **50.671** информација, од кои **20.236** на терен и **30.435** во канцеларија.

Број на дадени совети: Беа дадени вкупно **35.751** свет, од кои **20.253** на терен и **15.498** во канцеларија.

Посети на терен: Во 2017 година беа реализирани **10.071** посета на терен, со опфат на **36.894** присутни.

Изминати километри: При реализација на активностите советодавците поминаа вкупно **212.009** км., или просечно **17.667** км. месечно, односно просечно **197** км. месечно по советодавец.

На овие средби покрај стручни теми од областа на земјоделското производство (поледелство, сточарство, градинарство, лозаро-овоштарство и

агроекономија) вклучени се теми за промоција и публицитет согласно задолженијата од ВРМ и програмите од МЗШВ како што се:

- Форми и можности за регистрирање на земјоделците
- Предности на осигурување во земјоделското производство
- Оданочување на индивидуалните земјоделци
- Можности за користење на земјоделско земјиште под концесија
- Консолидација на земјоделско земјиште
- Проценка на капацитети на земјоделски стопанства и проценка за аплицирање по соодветна програма
- Промоција на систем капка по капка
- Програма за финансиска поддршка во руралниот развој
- Можности за легализација на објекти за земјоделска намена
- Правилна употреба на пестицидите
- Правилна употреба на минералните ѓубриња

Активност: Демонстративни опити

АПРЗ во текот на 2017 година има воспоставено неколку демонстративни опити кои што претставуваат редовна активност од Годишната програма за работа на АПРЗ. Беа поставени два ДО, од кои еден за примена на подобрувач на почва и другиот за употреба на органско ѓубриво.

Во 2017 година воспоставена е деловна соработка помеѓу АПРЗ и Друштвото за производство, трговија и услуги СКОПСКИ ЛЕГУРИ ДООЕЛ увоз-извоз Скопје за поставување на ДО за аплицирање на „Тераграмин“ кој претставува минерален подобрувач на почва. ДО беше поставен врз опитни полиња на 6 различни локации кај 9 култури.

Во рамките на РО Битола, односно во РЕ: Битола, Ресен, Охрид, Струга, Крушево и Прилеп, беа определени вкупно 15 демонстративни ЗС, на кои што се изврши демонстративен опит со примена на органско течно ѓубриво ORGALIFE.

Потпрограма 2: Воведување и спроведување на вкрстената сообразност во земјоделските активности кај ЗС во руралните средини, сообразност со националните и европските стандарди во растителното и сточарското производство.

Согласно заклучок на ВРМ, АПРЗ веќе 4та година по ред беше задолжена да изврши едукација на ЗС за примена на посебните минимални услови за добра земјоделска пракса и заштита на животната средина, кај кои е утврдено неисполнување на истите, а според претходно доставен список на од страна на АФПЗРР.

Како резултат на оваа обврска советодавците на АПРЗ од доставените **153 ЗС** извршија едукација на вкупно **139 ЗС**. Дел од останатите 14 ЗС од списокот се отселени, кај дел не е пронајдено такво ЗС на посочената адреса, а дел одбија да бидат обучени.

Потпрограма 3: Примена на мерки за адаптација на земјоделството кон климатските промени.

АПРЗ беше вклучена во Проект на УСАИД за адаптација на земјоделството кон климатските промени, спроведуван од страна на МРР на РМ. Во месец јули преку ангажиран професор од ФЗНХ беа одржани обуки наменети за 5 советодавци по сточарство во рамките на градењето на капацитетите на земјоделскиот сектор за соодветно справување со климатските промени.

Обучените советодавци во септември извршија обука на колегите советодавци по сточарство, со цел да го пренесат претходно стекнатото знаење на тема „Ризик и предизвик за благосостојбата и здравјето на животните“ со посебен осврт на топлотниот стрес - индикатори, влијание, адаптивни мерки; како и вектор - преносливи болести кај добитокот (јазлеста кожа, син јазик). Стекнатото знаење понатаму советодавците по сточарство го пренесуваа кај сточарите во текот на своите редовни активности согласно Годишната програма.

Потпрограма 4: Имплементација на систем за интеркомуникациска евиденција на ЗС

Активност: Виртуелен центар за советодавни служби

www.agencija.gov.mk, прерасна во корисна веб-страница која содржи пишани и видеоматеријали за едукација и информирање на земјоделците за технологијата на производство (подготовка на земјата, примена на агротехнички мерки, заштита на производството), активности кои се спроведуваат по бербата, маркетинг и пласман на земјоделски производи. Покрај агротехнолошките совети, страницата обезбедува и информации за земјоделците во врска со цените на земјоделските производи, најнови вести, временска прогноза и други информации кои се од полза за земјоделците. Виртуелниот центар за советодавни услуги, односно веб-страницата се организира и одржува редовно. Воспоставено е поврзување со најактуелните социјални мрежи како Facebook и g+, при што сите поставени содржини на веб-страницата автоматски се поставуваат и на социјалните мрежи, со што АПРЗ допира до многу поголем број на публика која може да ги користи поставените содржини како информации и совети.

Активност: СМС комуникација и информирање

Во насока на навремено информирање, известување и комуникација со земјоделските производители, АПРЗ воведе систем за информирање преку СМС пораки, каде на редовна основа се информираат земјоделците за актуелности, новитети, информации, средби и сл. Овој начин на комуникација претставува ВЕБ базирано решение за управување со масовно испраќање на СМС пораки до еден или повеќе клиенти со кои спработува АПРЗ. Со ова се овозможува постојана, стабилна, едноставна и брза комуникација помеѓу советодавците и земјоделците со кои соработуваат, а тоа резултира со подобрување и унапредување на квалитетот на услугите кои ги обезбедува АПРЗ.

Секоја година преку тендерска постапка се склучува договор со економски оператор, при што преку кориснички портал АПРЗ испраќа СМС пораки до групи

земјоделци, со можност според потребите корисниците да се дефинираат според регион, дејност, општина, место/локација и др., со содржини наменети за посебна целна група на корисници.

Во текот на 2017 година на овој начин се организирани бројни средби и трибини со земјоделски производители, доставени се информации за јавни повици за програми, агротехнички мерки и сл., за што постои статистика во самиот систем.

Во моментов АПРЗ располага со база на податоци за околу 17.000 земјоделски стопанства добиени преку советодавците на АПРЗ а врз основа на соработка со земјоделците. Овие податоци се добиваат на доброволна основа, со цел нивно навремено информирање преку овој систем. Во понатамошниот период АПРЗ континуирано ќе ги надополнува и ажурира податоците во базата преку сопствените ресурси - советодавците кои извршуваат теренски советодавни услуги.

Потпрограма 5: Имплементација на систем за информирање на земјоделците од податоци на 6 агрометеоролошки станици со кориснички пристап и методологија за конкретизација на квалитетни советодави услуги.

Во 2016 година во АПРЗ беа набавени 6 агрометеоролошки станици, со средства обезбедени од Програмата за финансиска поддршка ва руралниот развој за 2016г. Овие станици се поставени во работните единици во Битола, Кавадарци, Велес, Гостивар, Свети Николе и Струмица. Системот за информирање на земјоделците од податоците на овие агрометеоролошки станици сеуште не е воспоставен, а овие станици моментално се вон функција и се складирани во работните простории на конкретните работни единици во АПРЗ, од следните причини:

- Заврши едногодишниот договор со добавувачот „Фармахем“ за сервисирање и одржување, а непостои нов договор со кој ќе се регулира нивното понатамошно одржување.
- Природата на овие станици е таква да тие се поставуваат на отворено за конкретна култура и треба да се обезбеди софтвер преку кој податоците кои ги обезбедува станицата да се преточат во соодветна препорака и совет кои ќе се доставуваат на редовна основа до земјоделците во конкретниот микро регион.
- Во МЗШВ (Фитосанитарна управа) постои твининг проект од ЕУ „*Градење на капацитети на компетентните служби за безбедност со храна, ветеринарна и фитосанитарна политика*“, кој официјално започна на 1ви март 2017, каде што во разговор со експертите беше предложено овие агрометеоролошки станици да бидат дел од воспоставен интегриран систем, а станиците да бидат вмрежени со останатите слични станици во државата, додека пак одговорноста за функционирање на целиот систем да ја има Фитосанитарната управа заедно во соработка со останатите чинители како што се УХМР, професори од ФЗНХ, имателиа на станици, ДФЛ и др.

Потпрограма 6: поддршка во реализција на ЕУ и владините програми (ИПАРД, Програма за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој, и сл.).

Активност: поддршка во реализција на Програма за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој

Во текот на 2017 година беа објавени 4 (четири) јавни повици по Програмата за финансиска поддршка на руралниот развој во која советниците од АПРЗ имаа за задача да обезбедат бесплатна помош на барателите - земјоделците за следните мерки:

Мерка 121.3 Подигање на нови овошни и лозови насади и набавка на добиток
Мерка 112 Помош на млади земјоделци за започнување со земјоделска дејност
Мерка 213 Помош за зачувување на руралните предели и нивните традиционални карактеристики

Советодавците работеа на пополнување на е-барањето и подготовка на деловениот план. Согласно податоците од системот за следење, констатирани се следните резултати:

- во процесот на информирање и поддршка на земјоделците при поднесување на барање, беа постигнати следните резултати:
  - за барателите беа обезбедени бесплатни информации, совети и други услуги,
  - земјоделците ги користеа услугите за пополнување на е-барањато во РЕ на АПРЗ, бидејќи во други институции оваа услуга не постои,
  - за трите јавни повици советодавците обезбедија поддршка во комплетирање на вкупно **842 деловни планови**,
  - континуирано во текот на годината беа организирани информативни средби за запознавање со Програмата за рурален развој преку посети на населни рурални места.

Активност: поддршка во реализција на ИПАРД Програмата

Во текот на 2017 година АПРЗ активно се вклучи во поддршката на ИПАРД 2, во делот на активностите кои се однесуваат за масовно, групно и индивидуално информирање на потенцијалните апликанти како и во реализација на дирекна поддршка на барателите во подготовка на пакетот барања. За времетраење на јавниот повик 01/2017 кој траеше 88 дена беа организирани **250 групни информативни средби** со вкупно присуство на **3.050 потенцијални баратели**. Исто така советодавците учествуваа на Инфо деновите организирани во соработка со Секторот за управување со ИПАРД при МЗШВ. На овој Јавен повик од страна на советодавците на АПРЗ беа поддржани **1.074 баратели** на кои им беше обезбедена СУ во подготовка на апликативни барања, технички предлог проект или деловен план.

Учество во други активности кои се надвор од планираните активности во Програмата Совети

Учество во комисии за проценка на штети од неповолен климатски настан - измрзнување од касни пролетни мразеви

По барање на МЗШВ во месец април АПРЗ со свои претставници од редод на вработените беше вклучена во активност за проценка на настанати штети кај земјоделски посеви и култури што се случија во период 20-22 април 2017 година. АПРЗ зеде активно учество со номинирање на 54 вработени во 50 комисии како членови и дел претседатели, кои покриваа 59 општини низ целата територија на државата. Поголемиот број од вработените ги извршуваа активностите со користење на сопствено возило.

Учество во активности за контрола на тутун на откупни пунктови

Во 2017 година дел од вработените беа вклучени во тимовите за контрола на откупот на тутун за реколтата од 2016 год. во сите откупни пунктови каде што се вршеше откупот. Откупот се вршеше од страна на 9 регистрирани субјекти за откуп, на 41 откупен пункт низ државата.

Целта беше да се следи динамиката на откупот и известување на надлежните органи при настанување на одредени проблеми со цел надминување на истите. Откупот генерално заврши успешно без констатација на некој поголеми проблеми.

Учество во Проект на МЗШВ: „Воведување на националната програма за консолидација на земјиште (MINLAND)“

АПРЗ во месец мај беше поканета да учествува во проектот „Воведување на националната програма за консолидација на земјиште (MINLAND)“, кој е финансиран од Европската Унија, а го спроведува Организацијата за храна и земјоделство на Обединетите Нации (ФАО), во соработка со Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство (МЗШВ).

Проектот ја поддржува консолидацијата на земјоделско земјиште, а АПРЗ беше активно вклучена во спроведување на предвидените активности во постапката за селекција на подрачја за спроведување на консолидација на земјоделско земјиште. За таа цел беа одржани обуки за селекција на консолидациони подрачја како и за користење на материјалите предвидени за таа активност. Од АПРЗ беше побарано да се назначи по еден вработен од секоја РЕ каде е предвидено да се изврши консолидација, кој воедно ќе биде одговорен за поддршка на активностите во соодветното подрачје во текот на целиот период на имплементација на овој проект. Обуките се одржаа во Скопје на 25.10.2017, Прилеп на 27.10.2017 и Штип на 30.10.2017 година. Во 2018 година се очекува да продолжат активностите за консолидација на земјоделско земјиште согласно предвидената динамика на проектот.

Програма 2: Систем за мониторинг на фарма/ФАДН

Во 2017 година во соработка со Оделението за ФАДН при МЗШВ дефинирани се **708 земјоделски стопанства** и **13 фирми** или со вкупно **721 стопански субјекти** со кои се склучени договори (согласности) за прибирање на

сметководствени податоци за 2017 година. Од реализацијата на програмата постигнати се следните резултати:

- Извршени се четири посети на терен за прибирање на податоци од 721 фарма;
- Извршен внес на прибраните податоци од 721 фарма во електронска форма во ФАДН системот;
- Институционална соработка со МЗШВ.

Програма 3: Зајакнување на институционалните капацитети - Администрација

- Обработена целокупната документација во согласност со законските регулативи;
- Склучени 23 договори за обезбедување на тековното функционирањето на АПРЗ.
- Ажурирање на ВЕБ страната на АПРЗ,
- Користење на медиумско промовирање на АПРЗ

1.11. ОСВРТ НА ПОСТИГНАТИ И ОЧЕКУВАНИ РЕЗУЛТАТИ ВО 2018 ГОДИНА

Програма 1: Совети

Потпрограма 1: Подобрени знаења и вештини на земјоделците за поледелство, сточарство, градинарство, лозаро-овоштарство и агроекономија и подобрен трансфер на знаењата кон земјоделските производители.

Број на советодавци: Тековната година АПРЗ ја започна со 71 советодавец, а заклучно со крајот на првото полугодие располага со 69 советодавци. Тоа се должи на фактот што 1 советодавец во јуни замина во пензија, а 1 советодавец замина на породилно отсуство.

Број на дадени информации: Во минатата година беа дадени вкупно **17.178** информации, од кои **6.367** на терен и **10.811** во канцеларија.

Број на дадени совети: Беа дадени вкупно **15.804** свети, од кои **8.113** на терен и **7.691** во канцеларија.

Посети на терен: Во првото полугодие се реализирани **3.850** посети на терен, со опфат на **12.620** присутни.

Изминати километри: При реализација на активностите советодавците поминаа вкупно **83.081** км., или просечно **13.847** км. месечно, односно просечно **195** км. месечно по советодавец.

На овие средби покрај стручни теми од областа на земјоделското производство (поледелство, сточарство, градинарство, лозаро-овоштарство и агроекономија) вклучени се теми за промоција и публицитет согласно задолженијата од ВРМ и програмите од МЗШВ како што се:

- Форми и можности за регистрирање на земјоделците
- Предности на осигурување во земјоделското производство
- Оданочување на индивидуалните земјоделци

- Можности за користење на земјоделско земјиште под концесија
- Консолидација на земјоделско земјиште
- Проценка на капацитети на земјоделски стопанства и проценка за аплицирање по соодветна програма
- Промоција на систем капка по капка
- Програма за финансиска поддршка во руралниот развој
- Можности за легализација на објекти за земјоделска намена
- Правилна употреба на пестицидите
- Правилна употреба на минералните ѓубриња

Активност: Демонстративни опити

Во тековната година АПРЗ продолжува со поставување на ДО. Деловната соработка помеѓу АПРЗ и СКОПСКИ ЛЕГУРИ воспоставена во минатата година, продолжува и оваа година, со што е потпишан анекс кон договорот за поставување на ДО за аплицирање на минерален подобрувач на почва. Со него се предвидува поставување на ДО кај 11 нови култури на 7 локации во РМ. Се очекува оваа активност да заврши до крајот на оваа година.

Потпрограма 2: воведување и спроведување на вкрстената сообразност во земјоделските активности кај ЗС во руралните средини, сообразност со националните и европските стандарди во растителното и сточарското производство

Согласно заклучок на ВРМ, АПРЗ во континуитет веќе петта година по ред е задолжена да врши едукација на ЗС за вкрстена сообразност, односно за примена на посебните минимални услови за ДЗП и ЗЖС, кај кои е утврдено неисполнување на истите, а според претходно доставен список на од страна на АФПЗРР.

Како резултат на оваа обврска советодавците на АПРЗ од доставените **120 ЗС** извршија едукација на вкупно **109 ЗС**. Кај 11 ЗС не е извршена едукација од причина што дел од нив се отселени, дел не можат да се пронајдат на посочената адреса, а дел одбиваат да бидат обучени. Како средство за верификација АПРЗ има изготвено Изјава која ја потпишува советодавецот кој ја извршил едукацијата и претставникот на ЗС кај кого беше извршена едукацијата и двете страни задржуваат по еден примерок.

Во наредниот период АПРЗ согласно Меморандумот за соработка потпишан со АФПЗРР ќе спроведува мониторинг за исполнување на вкрстената сообразност кај оние ЗС кои потпишале договор со АФПЗРР за одобрена инвестиција од ИПАРД програмата.

Потпрограма 3: примена на мерки за адаптација на земјоделството кон климатските промени

При реализација на теренски активности советодавците на АПРЗ обезбедуваат СУ во вид на информирање и обуки во делот на примена на мерки за адаптација на земјоделството кон климатските промени со следните теми:

- Одгледување на пченка со систем за наводнување капка по капка
- Поставување на заштитни мрежи во овоштарството и лозарството
- Адаптивни мерки за намалување на рикот од топлотен стрес кај домашните животни
- Вектор - преносливи болести кај добитокот (јазлеста кожа, син јазик)

Потпрограма 4: Имплементација на систем за интеркомуникациска евиденција на ЗС

Активности:

- Евидентирани 1.500 ЗС со основни податоци;
- Креирани и испорачани 12 СМС пораки на таргетирани групи;
- Редовно ажурирана веб-страница. Објавени 10 информации и видеоматеријали, 7 пишани советодавни материјали;
- Имплемантирана двојазичност на веб страната - македонски/албански јазик.

Потпрограма 5: имплементација на систем за информирање на земјоделците од податоци на 6 агрометеоролошки станици со кориснички пристап и методологија за конкретизација на квалитетни советодави услуги

Активности:

Системот за информирање на земјоделците од податоците на овие агрометеоролошки станици сеуште не е воспоставен, а станиците моментално се вон функција и се складирани во работните простории на конкретните работни единици во АПРЗ, од следните причини:

- Заврши едногодишниот договор со добавувачот „Фармахем“ за сервисирање и одржување, а непостои нов договор со кој ќе се регулира нивното понатамошно одржување.
- Природата на овие станици е таква да тие се поставуваат на отворено за конкретна култура и треба да се обезбеди софтвер преку кој податоците кои ги обезбедува станицата да се преточат во соодветна препорака и совет кои ќе се доставуваат на редовна основа до земјоделците во конкретниот микро регион.
- Во МЗШВ (Фитосанитарна управа) постои твининг проект од ЕУ „*Градење на капацитети на компетентните служби за безбедност со храна, ветеринарна и фитосанитарна политика*“, кој официјално започна на 1ви март 2017, каде што во разговор со експертите беше предложено овие агрометеоролошки станици да бидат дел од воспоставен интегриран систем, а станиците да бидат вмрежени со останатите слични станици во државата, додека пак одговорноста за функционирање на целиот систем да ја има Фитосанитарната управа заедно во соработка со останатите чинители како што се УХМР, професори од ФЗНХ, имателиа на станици, ДФЛ и др.

Во наредниот период договорено е претставници на АПРЗ и МЗШВ (Фитосанитарна управа) да одржат состанок со цел рагледување на можноста за ставање во функција на овие агро-метеоролошки станици и вклучување во еден систем за рано предупредување и известување при опасност од мраз, суша или заболување на растенијата.

Потпрограма 6: поддршка во реализција на ЕУ и владините програми (ИПАРД, Програма за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој, и сл.).

Активност 1: поддршка во реализција на Програма за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој

Во текот на 2018 година заклучно со месец јуни беа објавени 3 (три) јавни повици за следните мерки:
Мерка 121.3 Подигање на нови овошни и лозови насади и набавка на добиток
Мерка 321 Подобрување на квалитетот на живот во рурални средини
Мерка 322 Обнова и развој на селата
Мерка 323 Зачувување и унапредување на традиционалните вредности во руралните подрачја
Мерка 121.4 Набавка на систем за наводнување капка по капка, конструкција на бунари и други зафати на површинска вода

Советодавците работеа на пополнување на е-барањето и подготовка на деловениот план. Согласно податоците од системот за следење, извршени се следните активности:

- перманентно информирање и поддршка на земјоделците при поднесување на барање
- обезбедена поддршка во комплетирање на вкупно **95 деловни планови**
- земјоделците ги користеа услугите за пополнување на е-барањато во РЕ на АПРЗ, бидејќи во други институции оваа услуга не постои

До крајот на годината континуирано ќе се обезбедуваат СУ преку организирање информативни средби за запознавање со Програмата преку дирекни посети на терен, како и поддршка при аплицирање за мерките по секој објавен јавен повик.

Активност 2: поддршка во реализција на ИПАРД Програмата

Со оглед на фактот дека оваа потпрограма се однесува на поддршка што АПРЗ ја обезбедува при реализација на ЕУ и владини програми, во оваа активност АПРЗ нема резултати во делот на поддршка при изработка на апликативни барања со изработка на деловен план или технички предлог проект, поради тоа што во тековната година заклучно со месец јуни не беше објавен јавен повик за искористување на финансиски средства од ИПАРД програмата.

Програма 2: Систем за мониторинг на фарма/Мрежа на сметководствени податоци од земјоделски стопанства - ФАДН

- Извршени се 2 посети на терен за прибирање на податоци од 726 фарми;

- Овозможен внес на податоците во нивна електронска обработка;
- Институционална соработка со МЗШВ.

Програма 3: Администрација - Зајакнување на институционалните капацитети

- Обработена целокупната документација во согласност со законските регулативи;
- Склучени 23 договори за обезбедување на тековното функционирањето на АПРЗ.
- Ажурирање на ВЕБ страната на АПРЗ,
- Користење на медиумско промовирање на АПРЗ

1.12. ПРОГРАМИ

АПРЗ во периодот 2019-2021 година ќе ги реализира стратешките програми кои се во функција на остварувањето на стратешките приоритети и цели утврдени во Одлуката за утврдување на стратешките приоритети на ВРМ во 2019 година (Сл. Весник на РМ бр. 84/18) и стратешките приоритети и цели на АПРЗ. Во програмите се содржани мерки и активности кои произлегуваат од нашата мисија и нивното остварување треба да значи чекор поблиску до остварување на визијата на АПРЗ и на утврдените индикатори на успешност.

Во стратешкиот план се креирани следниве програми:

Програма 1: СОВЕТИ

Програмата е во функција на поддршка во креирање на современи совети кои при практична примена резултираат со:

- одржливо и профитабилно земјоделско производство;
- зголемување на економскиот раст и конкурентноста на трајна основа, повисока стапка на вработеност, повисок стандард и квалитет на живеење;
- зголемување на земјоделските површини и на приносот и квалитетот на земјоделските производи;
- надминување на традиционалниот пристап и унапредување на најновите технологии со зголемен трансфер на знаење во земјоделството;
- интеграција во ЕУ;
- развој на земјоделството и поддршка на руралниот развој;
- зачувување на животната средина;
- подобрување на знаењата и вештините кај земјоделците.

Реализацијата на програмата резултира со следните потпрограми:

- **Потпрограма 1:** подобрени знаења и вештини на земјоделците за растително и сточарско производство
- **Потпрограма 2:** воведување и спроведување на врстената сообразност во земјоделските активности кај ЗС во руралните средини
- **Потпрограма 3:** имплементација на систем за е-советодавни услуги и информирање
- **Потпрограма 4:** поддршка во реализција на ЕУ и владините програми (ИПАРД, Програма за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој, и сл.)

Истото резултира со следните активности:

- Перманентно присуство на советодавците на терен;
- Постојана размена на информации помеѓу советодавецот и ЗС;
- Изработка на соодветни анализи, кои се користат за дефинирање конкретни препораки за одделни области на земјоделското производство;
- Едукација на ЗП преку обуки, работилници, предавања, практично показни активности и сл. кои се изведуваат индивидуално или во групи;
- Имплемантација на нови технологии и методи во земјоделското производство;
- Организирање на средби и саеми за презентација на земјоделските производи за подобрување на нивниот пласман;
- Систем за евидентирање на контакти и дадени совети;
- Едукативна и информативна кампања за искористување на претпристапните фондови на ЕУ - ИПАРД;
- Спроведување на Владини мерки од Програмите за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој, Програмата за органско земјоделско производство и др.;
- Дисеменација на податоци од и до ЗС;
- Ефикасно користење на податоците во системот за потребите на СУ од страна на вработените во АПРЗ;
- Следење и детерминација на проблеми на терен, кај земјоделските производители;
- Изработка на анализи со препораки за конкретни фарми и здружување на ЗП;
- Изработка на СП за конкретни проблеми за познати корисници во одделните области: сточарство, поледелство, лозаро–овоштарство, градинарство, агроекономија, информации и маркетинг;
- Функционирање на специјализирани работни групи;
- Меѓуинституционална соработка;
- Поддршка во креирање и спроведување на развојни проекти со изработка на технички предлог проекти и бизнис планови;
- Надградба на советодавните капацитети;
- Соработка со научно-наставни институции;
- Обуки и практично-показни активности на терен кај земјоделци;
- Поддршка на фарми за отпочнување на бизнис со нетрадиционално и органско производство;

- Зголемен број на фарми корисници на проекти на средства од домашни и меѓународни фондови.

Аутпут индикатори:
- Број на фарми - бројност 4.000
- практично-показни активности - бројност 10
- Пораки креирани/испорачани - бројност 20
- Технички предлог проекти и бизнис планови - бројност 500

Програма 2: СИСТЕМ ЗА МОНИТОРИНГ НА ФАРМА/ФАДН

Програмата е во функција на реализација на системот за прибирање на сметководствени податоци од ЗС (Сл.весник 110/07, 53/11) која е усогласена со активностите на МЗШВ за воспоставување квалитетен и одржлив систем од сметководствени податоци за фарма вклучувајќи ги и регулативите на европскиот ФАДН.

Функционирањето на ФМС/ФАДН во АПРЗ овозможува реализација на активности за прибирање на сметководствени податоци од ЗС;

Реализацијата на програмата резултира со следните потпрограми:

- **Потпрограма 1:** Систем за мониторинг на фарма/ФАДН

Активностите на оваа потпрограма одат во насока на континуитет и одржливост на прибирање, внес и обработка на податоци од избраните фарми.

Показател за успешност: Воспоставена евиденција кај 700 ЗС.

Програма 3: АДМИНИСТРАЦИЈА

Програмата е во функција на поддршка и логистика во остварување на приоритетите и целите на АПРЗ, со институционално зајакнување во областите земјоделство, економија, евроинтеграциските процеси и креирање на советодавен капацитет адекватен на потребите за современи совети кои при практична примена резултираат со квалитетно и профитабилно земјоделско производство:

- Унапредување на квалитетот на јавните услуги;
- Развој на информатичките системи и технологии;
- Транспатентост во работењето.

Реализацијата на програмата резултира со следните потпрограми:

- **Потпрограма 1:** Зајакнување на административниот капацитет на АПРЗ
- **Потпрограма 2:** Надградба на ИКТ системот
- **Потпрограма 3:** Формално - правна консолидација и имплементација

Реализацијата на програмата треба да резултира со:

- Проток и обработка на информации и документација;
- Одржливи информациски системи;
- Функционална база на податоци за ЗС;
- Електронска комуникација помеѓу дирекција - сектори, одделенија, работни единици;
- Овозможено функционирање на Законот за финансиско управување и контрола;
- Овозможено функционирање на Законот за еднакви можности на жените и мажите;
- Овозможено функционирање на Стратегијата за ризик;
- Ажурирана WEB страна;
- Контролни системи за квалитет и квантитет на активностите;
- Систем за квалитет во управувањето ИСО 9001
- Функционални координативни работни групи по специјалности;
- Функционално Стратешко тело;
- Присуство на советодавците на терен;
- Систем за мониторинг и евалуација на дадена СУ;
- Информациски систем за информирање и комуникација со ЗС
- Систем за човечки ресурси;
- Дисперзирани канцеларии;
- Системи за следење, оценување и мотивираност на вработените;
- Контакти со јавноста и медиумите;
- Примена на Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер;
- Оптимално користење на расположивите ресурси - опрема, објекти и оптимизација на режиски трошоци;

Аутпут индикатори:

- Договори со други чинители за редовно функционирање на АПРЗ - бројност 23
- Дефинирани и ревидирани интерни акти - бројност 3
- Систем за квалитет во управувањето ИСО 9001.

План за спроведување Програма 1: СОВЕТИ

А: Оправданост и дизајн на Програмата
Образложение: Програмата Совети произлегува од: 1. Стратешкиот приоритет на Владата на РМ содржан во Одлуката за стратешки приоритети за 2019 година: – Развој на економијата, зголемување на продуктивното вработување и подигнување на животниот стандард на граѓаните.
2. НПАА (точно идентификувајте го приоритетот на ЕП, Поглавјето, секторот и темата од НПАА) Поглавје: 3. Способност за преземање на обврските од ACQUIS Сектор: 3.11 Земјоделство и рурален развој Тема: 3.11.2 Заедничко уредување на пазарите и 3.11.3 Рурален развој
3. Стратешките приоритети и цели на органот на државната управа: – подобрени знаења и вештини на вработените, со акцент на советодавците за растително и сточарско производство; – трансфер на знаења кај ЗП во насока на остварување на профитабилно, конкурентно и пазарно ориентирано земјоделско производство; – креирање и испорака на СУ од областа на растителното и сточарското производство; – развој на систем за информирање и комуникација со ЗС – учество во креирање и спроведување на СУ поддржани од Програмата за финансиска поддршка во руралниот развој (ПФПРР); – учество во креирање и спроведување на СУ поддржани од ИПАРД програмата; – поддршка во изработка на деловни планови и технички предлог проекти на секој апликант; – поддршка при унапредување на заштитата на животната средина во процесот на земјоделското производство.
Цел на Програмата: Организирање и обезбедување на советодавни услуги за ЗС во пазарно ориентирани и рурални средини од аспект на оптимално искористување на расположивите ресурси преку одржлив земјоделски развој и поддршка при аплицирање во користење на предпристапни фондови и владини програми.
Показатели за успех на Програмата: – навремена информираност соопфат 50.00 ЗС,

– воспоставена редовна соработка со 4.000 земјоделци, – обезбедени СУ на стручна тема по специјалност кај 1.500 земјоделци, – изработени технички предлог проекти и/или бизнис планови за 500 баратели	
Програмата е: ☐ Хоризонтална ☒ Вертикална	
Потпрограми (компоненти) од Програмата:	
Потпрограма 1: Подобрени знаења и вештини на земјоделците за растително и сточарско производство	**Показател за успешност:** подобрени знаења и вештини на земјоделците по специјалности, вклучително и во специфични области, оптимално искористување на природните ресурси. (обезбедени СУ на стручна тема по специјалност кај 1.500 земјоделци)
Потпрограма 2: Воведување и спроведување на вкрстената сообразност во земјоделските активности кај ЗС во руралните средини	**Показател за успешност:** Број на фарми со примена на технологии и агротехнички мерки препорачани од страна на советодавците на АПРЗ, според листата на посебни минимални услови за добра земјоделска пракса и заштита на животната средина. (обезбедена СУ на 1.500 ЗС, одржани 30 групни јавни средби, 10 настапи на ТВ, 5 написи во печатени медиуми, 30 објави на интернет страна)
Потпрограма 3: Имплементација на систем за е-советодавни услуги и информирање	**Показател за успешност:** Број на евидентирани корисници (2.000 земјоделци). Број на СМС пораки креирани и испорачани (50 пораки) Број на објавени информации и советодави материјали на веб страната (60 информации, 12 советодавни материјали)
Потпрограма 4: Поддршка во реализција на ЕУ и владините програми (ИПАРД, Програма за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој)	**Показател за успешност:** навремена информираност (опфат 50.00 ЗС), директна поддршка на баратели со опфат на 1.500 ЗС.

Б: План за спроведување на програмата Совети										
Потпрограма 1: Подобрени знаења и вештини на земјоделците за растително и сточарско производство										
Активност	**Одговорни**	**Консултирани**	**Временска рамка**		**Потребни ресурси**					
			Почеток (месец/година)	**Крај (месец/година)**	**Човечки**			**Финансиски (МКД)**		
					I год.	II год.	III год	I год.	II год.	III год
1. Реализација на советодавни услуги од областа на растителното производство	Раководител на сектор за земјоделство и рурален развој, раководители на одделение за регион, советодавци / извршители	Советодавци, Раководители на сектори, проекти, факултети, МЗШВ	12/2018	12/2019	47	57	60	600	600	600
2. Реализација на советодавни услуги од областа на сточарското производство	Раководител на сектор за земјоделство и рурален развој, раководители на одделение за регион, советодавци / извршители	Советодавци, Раководители на сектори, проекти, факултети, МЗШВ	12/2018	12/2019	23	33	34	400	400	400
Вкупно активности во I година: 2										

Вкупно активности во II година: 2							
Вкупно активности во III година: 2							
Вкупно за потпрограма 1: 6				**1.000**	**1.000**	**1.000**	

Потпрограма 2: Воведување и спроведување на вкрстената сообразност во земјоделските активности кај ЗС во руралните средини										
Активност	**Одговорни**	**Консултирани**	**Временска рамка**		**Потребни ресурси**					
			Почеток (месец/година)	**Крај (месец/година)**	**Човечки**			**Финансиски (МКД)**		
					I год.	II год.	III год	I год.	II год.	III год
1. Индивидуално советување за вкрстена сообразност со посета на ЗС	Раководител на сектор за земјоделство и рурален развој, Советодавци, раководители на одделение за регион	Советодавци, Раководители на сектори, проекти, факултети, МЗШВ, АФПЗРР	12/2018	12/2019	70	90	94	300	300	300
2. Групно советување за вкрстена сообразност со организирање на јавни средби	Раководител на сектор за земјоделство и рурален развој, Советодавци, раководител	Советодавци, Раководители на сектори, проекти, факултети, МЗШВ, АФПЗРР	12/2018	12/2019	70	90	94	250	250	250

	и на одделение за регион									
3. Масовно советување и информирање за вкрстена сообразност преку електронски и печатени медиуми, како и интернет страна	Раководител на сектор за земјоделство и рурален развој, Советодавци, раководители на одделение за регион, Одделение за смс комуникација и информатичка технологија	Советодавци, Раководители на сектори, проекти, факултети, МЗШВ, АФПЗРР	12/2018	12/2019	30	30	30	100	100	100
Вкупно активности во I година: 3										
Вкупно активности во II година: 3										
Вкупно активности во III година: 3										
Вкупно за потпрограма 2: 9								650	650	650

Потпрограма 3: Имплементација на систем за е-советодавни услуги и информирање						
Активност	**Одговорни**	**Консултирани**	**Временска рамка**		**Потребни ресурси**	
			Почеток	**Крај**	**Човечки**	**Финансиски**

			(месец/година)	(месец/година)				(МКД)		
					I год.	II год.	III год	I год.	II год.	III год
1. Систем на евиденција и комуникација со ЗС по пат на СМС информирање	Советодавци, координатори, Соработник администратор и одржувач на ИКТ опрема	Раководител на сектор за ЗиРР, Раководители на Одд. за региони,	12/2018	12/2019	70	90	94	250	250	250
2. Виртуелен центар за СУ	Советодавци, координатори, Соработник администратор и одржувач на ИКТ опрема	Раководител на сектор за ЗиРР, Раководители на Одд. за региони	01/2019	12/2019	70	90	94	150	150	150
Вкупно активности во I година: 2										
Вкупно активности во II година: 2										
Вкупно активности во III година: 2										
Вкупно за потпрограма 3: 6								**400**	**400**	**400**

Потпрограма 4: Поддршка во реализција на ЕУ и владините програми (ИПАРД, Програма за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој)										
Активност	**Одговорни**	**Консултирани**	**Временска рамка**		**Потребни ресурси**					
			Почеток (месец/година)	**Крај (месец/година)**	**Човечки**			**Финансиски (МКД)**		
					I год.	II год.	III год	I год.	II год.	III год
1. Поддршка во	Раководител	Координатори,	12/2018	12/2019	70	90	94	150	150	150

реализација на ИПАРД програмата	на сектор за ЗиРР, национален координатор за РР	Раководители на сектори, проекти, МЗШВ, Телото за управување со ИПАРД, АФПЗРР								
2. Поддршка во реализација на Програмата за финансиска поддршка во руралниот развој	Раководител на сектор за ЗиРР, национален координатор за РР	Координатори, Раководители на сектори, проекти, МЗШВ, АФПЗРР	12/2018	12/2019	70	90	94	150	150	150
Вкупно активности во I година: 2										
Вкупно активности во II година: 2										
Вкупно активности во III година: 2										
Вкупно за потпрограма 4: 6								**300**	**300**	**300**

План за спроведување Програма 2: СИСТЕМ ЗА МОНИТОРИНГ НА ФАРМА/ФАДН

А: Оправданост и дизајн на Програмата
Образложение: Програмата Систем за мониторинг на фарма/ФАДН произлегува од: 1. Стратешкиот приоритет на Владата на РМ содржан во Одлуката за стратешки приоритети за 2019 година: – Република Македонија - членка на НАТО и Европската унија.
2. НПАА (точно идентификувајте го приоритетот на ЕП, Поглавјето, секторот и темата од НПАА) Поглавје: 3. Способност за преземање на обврските од ACQUIS Сектор: 3.11 Земјоделство и рурален развој Тема: 3.11.1 Хоризонтални прашања

3. Стратешките приоритети и цели на органот на државната управа: – воспоставена сметководствена евиденција кај ЗС (за ФАДН 700 ЗС); – подобрен квалитет на податоци во базата.
Цел на Програмата: Одржување континуитет на базата на податоци од репрезентативни фарми во Р. Македонија и нивна дисеминација.
Показатели за успех на Програмата: – Расположива база на податоци од 700 фарми со нивоа на пристап според корисници
Програмата е: ☒ Хоризонтална ☐ Вертикална
Потпрограми (компоненти) од Програмата:

Потпрограма 1: Систем за мониторинг на фарма/ФАДН	**Показател за успешност:** Воспоставена евиденција кај 700 ЗС

Б: План за спроведување на програмата Систем за мониторинг на фарма/ФАДН										
Потпрограма 1: Систем за мониторинг на фарма/ФАДН										
Активност	**Одговорни**	**Консултирани**	**Временска рамка**		**Потребни ресурси**					
			Почеток (месец/година)	**Крај (месец/година)**	**Човечки**			**Финансиски (МКД)**		
					I год.	II год.	III год	I год.	II год.	III год
1. Склучување годишен договор со МЗШВ за прибирање на сметководствен и податоци од репрезентативн	Директор	Раководител на Сектор за ЗиРР, Координатор на групата за агроекономија, регионални координатори,	12/2018	01/2019	1	1	1	/	/	/

и ЗС согласно Законот за ФАДН		МЗШВ								
2. Прибирање на сметководствен и податоци на ниво на ЗС	Советодавци	Раководител на Сектор за ЗиРР, Координатор на групата за агроекономија, регионални координатори	01/2019	12/2019	75	85	95	250	250	250
3. Внес на прибраните податоци од ЗС во електронска форма	Советодавци	Раководител на Сектор за ЗиРР, Координатор на групата за агроекономија, регионални координатори	01/2019	12/2019	75	85	95	500	500	500
4. Мониторинг и контрола на прибирањето и внесот на податоците	Раководител на сектор за ЗиРР, Координатор на групата за агроекономија	Регионални координатори на групата за агроекономија, раководители на одделенија за регион	континуирано	континуирано	8	8	8	392	392	392
Вкупно активности во I година: 4										
Вкупно активности во II година: 4										
Вкупно активности во III година: 4										
Вкупно за потпрограма 1: 12								**1.142**	**1.142**	**1.142**

План за спроведување Програма 3: АДМИНИСТРАЦИЈА

А: Оправданост и дизајн на Програмата
Образложение: Програмата Администрација произлегува од: 1. Стратешкиот приоритет на Владата на РМ содржан во Одлуката за стратешки приоритети за 2019 година: – Развој на економијата, зголемување на продуктивното вработување и подигнување на животниот стандард на граѓаните – Република Македонија - членка на НАТО и Европската унија
2. НПАА (точно идентификувајте го приоритетот на ЕП, Поглавјето, секторот и темата од НПАА) Поглавје: 3. Способност за преземање на обврските од ACQUIS Сектор: 3.11 Земјоделство и рурален развој Тема: 3.11.1 Хоризонтални прашања, 3.11.2 Заедничко уредување на пазарите и 3.11.3 Рурален развој
3. Стратешките приоритети и цели на органот на државната управа: – Целосна имплементација на дефинираните системи од Функционално-организационата анализа во насока на зајакнување на капацитетите; – Обезбедување на непречен проток на информации и документација и развој на ИС; – Функционирање на координативните групи; – Практицирање на финансискиот систем според видови на активности; – Доследно спроведување на реформскиот процес со силна институционална поддршка, согласно Владините препораки; – Систем за квалитет во управувањето ИСО 9001.
Цел на Програмата: Подобрено управување, развој, следење и евалуација на човечките ресурси и менаџментот на сите нивоа на управување.
Показатели за успех на Програмата: – Дефинирање, ревидирање и примена на интерни акти како поддршка во реализација на програмата, склучени 20 видови договори со даватели на услуги за редовно функционирање на АПРЗ, овозможена надградба на советодавниот капацитет, усогласување и хармонизација на правните акти

Програмата е:	☐ Хоризонтална	☒ Вертикална
Потпрограми (компоненти) од Програмата:		
Потпрограма 1: Зајакнување на административниот капацитет на АПРЗ	**Показател за успешност:** Број на вработени административни службеници, број на набавена компјутерска опрема и број на обуки на вработените	
Потпрограма 2: Надградба на ИКТ системот	**Показател за успешност:** Развој и имплементација на софтверски решенија за поддршка на работните процеси во АПРЗ	
Потпрограма 3: Формално - правна консолидација и имплементација	**Показател за успешност:** Изработена/ревидирана предлог функционална анализа за период 2019-2021 година	

Б: План за спроведување на програмата Администрација										
Потпрограма 1: Зајакнување на административниот капацитет на АПРЗ										
Активност	**Одговорни**	**Консултирани**	**Временска рамка**		**Потребни ресурси**					
			Почеток (месец/година)	**Крај (месец/година)**	**Човечки**			**Финансиски (МКД)**		
					I год.	II год.	III год	I год.	II год.	III год
1. Изработка на анализа за реални потреби на активности и расположиви капацитети	Раководител на сектор за ЗиРР.	МЗШВ, МФ, УО, Стратешко тело, Раководители на сектори и одделенија	12/2018	01/2019	21	22	24	500	500	500
2. Предлог насоки за	Раководител на сектор за	Стратешко тело,	12/2018	01/2019	21	22	24	500	500	500

надминување на проблемите констатирани во анализата	ЗиРР.	Раководители на сектори и одделенија								
3. Имплементација на решенија од предлог насоките	Раководител на сектор за ЗиРР.	Стратешко тело, Раководители на сектори и одделенија	12/2018	01/2019	21	22	24	1.000	1.000	1.000
Вкупно активности во I година: 3										
Вкупно активности во II година: 3										
Вкупно активности во III година: 3										
Вкупно за потпрограма 1: 9								**2.000**	**2.000**	**2.000**

Б: План за спроведување на програмата Администрација										
Потпрограма 2: Надградба на ИКТ системот										
Активност	**Одговорни**	**Консултирани**	**Временска рамка**		**Потребни ресурси**					
			Почеток (месец/година)	**Крај (месец/година)**	**Човечки**			**Финансиски (МКД)**		
					I год.	II год.	III год	I год.	II год.	III год
1. Дефинирање на потреби од воведување на софтверски системи	Одделение за смс комуникација и информатички технологии	Стратешко тело, раководители на сектори и одделенија	12/2018	01/2019	21	22	24	500	500	500

2. Предлог насоки за донесување на решение за имплементација на софтвер	Одделение за смс комуникација и информатички технологии	Стратешко тело, раководители на сектори и одделенија	01/2019	12/2019	21	22	24	500	500	500
3. Тестирање и имплементација на решенија од предлог насоките	Одделение за смс комуникација и информатички технологии	Стратешко тело, раководители на сектори и одделенија	01/2019	12/2019	21	22	24	500	500	500
Вкупно активности во I година: 3										
Вкупно активности во II година: 3										
Вкупно активности во III година: 3										
Вкупно за потпрограма 2: 9								**1.500**	**1.500**	**1.500**

Б: План за спроведување на програмата Администрација										
Потпрограма 3: Формално - правна консолидација и имплементација										
Активност	**Одговорни**	**Консултирани**	**Временска рамка**		**Потребни ресурси**					
			Почеток (месец/година)	**Крај (месец/година)**	**Човечки**			**Финансиски (МКД)**		
					I год.	II год.	III год	I год.	II год.	III год
1. Изработка на функционална	Раководители на сектор за	УО, раководители	12/2018	01/2019	21	22	24	50	50	50

анализа	финансиски прашања, Стратешко тело	на сектори и одделенија								
2. Дефинирање на приоритети во реализација на функционалната анализа	Раководители на сектор за финансиски прашања, Стратешко тело	УО, раководители на сектори и одделенија	01/2019	02/2019				50	50	50
3. Реализација на приоритетите на функционалната анализа	Раководители на сектор за финансиски прашања, Стратешко тело	УО, раководители на сектори и одделенија	02/2019	12/2019				50	50	50
4. Дефинирање на проблеми при реализација на функционалната анализа	Раководители на сектор за финансиски прашања, Стратешко тело	УО, раководители на сектори и одделенија	континуирано	континуирано				50	50	50
5. Логистика во тековно функционирање на АПРЗ (плати, режија	Директор	раководители на сектори и одделенија	01/2019	12/2019	21	22	24	56.276 3.805	56.276 3.805	56.276 3.805
Вкупно активности во I година: 5										
Вкупно активности во II година: 5										

Вкупно активности во III година: 5						
Вкупно за потпрограма 3: 15				60.281	60.281	60.281

3. Влијанија врз човечките ресурси			
Програма	**Резиме на потреба од нови вработувања**	**Резиме на потреба од прераспределба на вработените**	**Резиме на потребите од обука**
Совети	Вработување на 33 административни службеници - даватели на советодавни услуги по одредени области како планирани нови вработувања во 2019 година предвидени во Правилникот за систематизација на работните места и унапредување на 2 постоечки административни службеници	/	• обука за примена на новиот систем за планирање, извршување и известување кај работните процеси • обука за примена на евидентен лист кај давање на индивидуални совети • обука за управување со ИКТ системи • обука за управување со проектен циклус • подготовка и спроведување на локални стратегии за рурален развој • системи за влијание на профитабилност на фарма • ЕУ регулативи за

			земјоделството и руралниот развој • постапка за сертификација • технологии за користење на одржливи извори на енергија • HAASP, GLOBALGAP • заштита на животната средина • изготвување на протоколи за нови-неопфатени култури или производи од органско потекло • основни принципи и услови за органско производство и органска заштита на растенијата
ФМС/ФАДН	/	/	/
Администрација	Вработување на 4 административни службеници како планирани нови вработувања во 2019 година предвидени во Правилникот за систематизација на работните места и унапредување на 4	/	• обуки за новитети во сметководствениот систем • финансиско управување и контрола • TAIEX обуки • обуки за ПРАГ • обука за подготовка ИПА проекти • обуки за новитети во

	постоечки административни службеници		јавните набавки • лидерство • управување со учинок ефект • управување со проектен циклус • администартивно работење • управување и развој • решавање на проблеми • раководење/управување • организациска култура и однесување • стратегии и иновации • менаџирање на промени • постигнување резултати • стратешко лидерство и вештини за креирање на политики

4. Принципи на правична застапеност		
Очекувано влијание во I година	**Очекувано влијание во II година**	**Очекувано влијание во III година**
При вработувањето на нови административни службеници во АПРЗ ќе се применуваат принципите на правична застапеност на припадниците на заедниците кои не се мнозинство во РМ.	При вработувањето на нови административни службеници во АПРЗ ќе се применуваат принципите на правична застапеност на припадниците на заедниците кои не се мнозинство во РМ.	При вработувањето на нови административни службеници во АПРЗ ќе се применуваат принципите на правична застапеност на припадниците на заедниците кои не се мнозинство во РМ.

5. Принцип на еднакви можности на жените и мажите		
Очекувано влијание во I година	**Очекувано влијание во II година**	**Очекувано влијание во III година**
Согласно Законот за еднакви можности на жените и мажите (родова еднаквост)	Согласно Законот за еднакви можности на жените и мажите (родова еднаквост)	Согласно Законот за еднакви можности на жените и мажите (родова еднаквост)

6.Развивање на заедничките функции		
Очекувано влијание во I година	**Очекувано влијание во II година**	**Очекувано влијание во III година**
Развивање политики		
Функционирање на Стратешко тело за креирање на заеднички политики во рамките на АПРЗ. Анализата и креирањето на политиките се развива согласно Деловникот за работа на телото.	Функционирање на Стратешко тело за креирање на заеднички политики во рамките на АПРЗ. Анализата и креирањето на политиките се развива согласно Деловникот за работа на телото.	Функционирање на Стратешко тело за креирање на заеднички политики во рамките на АПРЗ. Анализата и креирањето на политиките се развива согласно Деловникот за работа на телото.
Стратешко планирање/ подготвување на буџет		
Нацрт стратешкиот план на АПРЗ го подготвува работна група со координатор и членови назначени со одлука на директорот. Составот на членовите кои ја сочинуваат групата доаѓаат од секторот за З и РР, финансискиот сектор, правниот сектор, одделението за човечки ресурси, одделението за внатрешна	Нацрт стратешкиот план на АПРЗ го подготвува работна група со координатор и членови назначени со одлука на директорот. Составот на членовите кои ја сочинуваат групата доаѓаат од секторот за З и РР, финансискиот сектор, правниот сектор, одделението за човечки ресурси, одделението за внатрешна	Нацрт стратешкиот план на АПРЗ го подготвува работна група со координатор и членови назначени со одлука на директорот. Составот на членовите кои ја сочинуваат групата доаѓаат од секторот за З и РР, финансискиот сектор, правниот сектор, одделението за човечки ресурси, одделението за внатрешна

ревизија, лице задолжено за ИКТ, а во подготовката свој придонес дават раководителите на одделенијата за региони, како и обучени лица за стратешко планирање. Во изготвувањето се користат и консултации од владиниот сектор за стратешко планирање, како и сугестии и поддршка од УО. Со спроведувањето управува директорот, додека мониторингот континуирано се спроведува од лица задолжени по активност. Буџетскиот циркулар се подготвува врз основа на предходно планираните активности содржани во стратешкиот план.	ревизија, лице задолжено за ИКТ, а во подготовката свој придонес дават раководителите на одделенијата за региони, како и обучени лица за стратешко планирање. Во изготвувањето се користат и консултации од владиниот сектор за стратешко планирање, како и сугестии и поддршка од УО. Со спроведувањето управува директорот, додека мониторингот континуирано се спроведува од лица задолжени по активност. Буџетскиот циркулар се подготвува врз основа на предходно планираните активности содржани во стратешкиот план.	ревизија, лице задолжено за ИКТ, а во подготовката свој придонес дават раководителите на одделенијата за региони, како и обучени лица за стратешко планирање. Во изготвувањето се користат и консултации од владиниот сектор за стратешко планирање, како и сугестии и поддршка од УО. Со спроведувањето управува директорот, додека мониторингот континуирано се спроведува од лица задолжени по активност. Буџетскиот циркулар се подготвува врз основа на предходно планираните активности содржани во стратешкиот план.
Извршување на Буџетот и управување со средства		
Секторот за финансиски прашања во АПРЗ со одделенијата во состав е надлежен за извршувањето на буџетот, во координација и соработка со останатите сектори и нивните одделенија во состав.	Секторот за финансиски прашања во АПРЗ со одделенијата во состав е надлежен за извршувањето на буџетот, во координација и соработка со останатите сектори и нивните одделенија во состав.	Секторот за финансиски прашања во АПРЗ со одделенијата во состав е надлежен за извршувањето на буџетот, во координација и соработка со останатите сектори и нивните одделенија во состав.
Добиените средства од Буџетот за првата година ќе се користат согласно начелата на Законот за буџети, односно наменски, рационално, економично, ефикасно и ефективно.	Добиените средства од Буџетот за втората година ќе се користат согласно начелата на Законот за буџети, односно наменски, рационално, економично, ефикасно и ефективно.	Добиените средства од Буџетот за третата година ќе се користат согласно начелата на Законот за буџети, односно наменски, рационално, економично, ефикасно и ефективно.

Управување со човечки ресурси		
Вработувањата на административните службеници се планираат врз основа на Методологијата за планирање утврдена во Законот за вработени во јавен сектор, за што се подготвува годишен план за вработувања за следната календарска година.	Вработувањата на административните службеници се планираат врз основа на Методологијата за планирање утврдена во Законот за вработени во јавен сектор, за што се подготвува годишен план за вработувања за следната календарска година.	Вработувањата на административните службеници се планираат врз основа на Методологијата за планирање утврдена во Законот за вработени во јавен сектор, за што се подготвува годишен план за вработувања за следната календарска година.
Одделението за човечки ресурси во соработка со сите сектори во АПРЗ, ќе ја координира работата за изготвување на индивидуалните планови за секој административен службеник одделно и врз основа на податоците ќе го подготви Годишниот план за обуки на административните службеници.	Одделението за човечки ресурси во соработка со сите сектори во АПРЗ, ќе ја координира работата за изготвување на индивидуалните планови за секој административен службеник одделно и врз основа на податоците ќе го подготви Годишниот план за обуки на административните службеници.	Одделението за човечки ресурси во соработка со сите сектори во АПРЗ, ќе ја координира работата за изготвување на индивидуалните планови за секој административен службеник одделно и врз основа на податоците ќе го подготви Годишниот план за обуки на административните службеници.
За изготвување на Годишниот план за обуки на административните службеници клучен е Каталогот од Годишната програма за генерички обуки за административни службеници кој треба да го донесе МИОА. Годишниот план за обуки на административните службеници се подготвува врз основа на обуките од индивидуалниот план за стручно усовршување и по претходно добиено мислење од МИОА се	За изготвување на Годишниот план за обуки на административните службеници клучен е Каталогот од Годишната програма за генерички обуки за административни службеници кој треба да го донесе МИОА. Годишниот план за обуки на административните службеници се подготвува врз основа на обуките од индивидуалниот план за стручно усовршување и по претходно добиено мислење од МИОА се	За изготвување на Годишниот план за обуки на административните службеници клучен е Каталогот од Годишната програма за генерички обуки за административни службеници кој треба да го донесе МИОА. Годишниот план за обуки на административните службеници се подготвува врз основа на обуките од индивидуалниот план за стручно усовршување и по претходно добиено мислење од МИОА се

донесува најдоцна до 31 декември во тековната година за наредната. Пред доставување до МИОА годишниот план се разгледува и прифаќа од страна на Стратешкото тело и УО.	донесува најдоцна до 31 декември во тековната година за наредната. Пред доставување до МИОА годишниот план се разгледува и прифаќа од страна на Стратешкото тело и УО.	донесува најдоцна до 31 декември во тековната година за наредната. Пред доставување до МИОА годишниот план се разгледува и прифаќа од страна на Стратешкото тело и УО.
Во постапката за оценување на административниот службеник, непосредно претпоставениот административен службеник е должен континуирано да го следи ефектот на административниот службеник во текот на целата година и по потреба да предлага мерки за подобрување на истиот. Во постапката за подобрување на ефектот се предлагаат дополнителни обуки или менторство и се изрекува писмена опомена во која административниот службеник се предупредува на можноста да биде оценет со негативна оцена доколку и покрај укажувањата и предложените мерки, до истекот на годината за која се врши оценувањето, не го подобри својот ефект. Директорот е должен да подготви и најдоцна до 31 јануари до МИОА да достави извештај со ранг-листа на годишни оцени за сите оценети административни службеници во институцијата за	Во постапката за оценување на административниот службеник, непосредно претпоставениот административен службеник е должен континуирано да го следи ефектот на административниот службеник во текот на целата година и по потреба да предлага мерки за подобрување на истиот. Во постапката за подобрување на ефектот се предлагаат дополнителни обуки или менторство и се изрекува писмена опомена во која административниот службеник се предупредува на можноста да биде оценет со негативна оцена доколку и покрај укажувањата и предложените мерки, до истекот на годината за која се врши оценувањето, не го подобри својот ефект. Директорот е должен да подготви и најдоцна до 31 јануари до МИОА да достави извештај со ранг-листа на годишни оцени за сите оценети административни службеници во институцијата за	Во постапката за оценување на административниот службеник, непосредно претпоставениот административен службеник е должен континуирано да го следи ефектот на административниот службеник во текот на целата година и по потреба да предлага мерки за подобрување на истиот. Во постапката за подобрување на ефектот се предлагаат дополнителни обуки или менторство и се изрекува писмена опомена во која административниот службеник се предупредува на можноста да биде оценет со негативна оцена доколку и покрај укажувањата и предложените мерки, до истекот на годината за која се врши оценувањето, не го подобри својот ефект. Директорот е должен да подготви и најдоцна до 31 јануари до МИОА да достави извештај со ранг-листа на годишни оцени за сите оценети административни службеници во институцијата за

тековната година.	тековната година.	тековната година.
Управување со информациски технологии		
Поврзување со ИКТ системите на останатите релевантни институции. Обезбедување на нова ИКТ опрема. Ажурирање и надоградба на информатичките системи.	Поврзување со ИКТ системите на останатите релевантни институции. Обезбедување на нова ИКТ опрема. Ажурирање и надоградба на информатичките системи.	Поврзување со ИКТ системите на останатите релевантни институции. Обезбедување на нова ИКТ опрема. Ажурирање и надоградба на информатичките системи.
Внатрешна ревизија		
Формирано е одделение за внатрешна ревизија и изработена програма за работа. Одделението во својот состав нема вработени. Пополнување на одделението за внатрешна ревизија.	Програма за внатрешна ревизија.	Програма за внатрешна ревизија.

РИЗИЦИ НА НИВО НА СТРАТЕШКИ ПЛАН

РИЗИК	ВЕРОЈАТНОСТ ЗА НАСТАНУВАЊЕ НА РИЗИКОТ	ВИЛЈАНИЕ НА РИЗИКОТ ВРЗ ОСТВАРУВАЊЕ НА ЦЕЛИТЕ	МЕРКИ ЗА СПРАВУВАЊЕ СО РИЗИКОТ
(Се опишува ризикот кој бил утврден во текот на анализата)	(Се дава оценка за веројатноста ризикот да настане. Оценката се опишува со зборовите: Голема, средна, мала)	(Се дава оценка за степенот на влијание кое ризикот би го имал врз остварувањето на целите. Оценката се опишува со зборовите: Големо, средно, мало)	(Се опишуваат мерките кои ќе бидат преземени за справување со ризикот)

РИЗИЦИ НА НИВО НА ПРОГРАМА

РИЗИК	ВЕРОЈАТНОСТ ЗА НАСТАНУВАЊЕ НА РИЗИКОТ	ВИЛЈАНИЕ НА РИЗИКОТ ВРЗ ОСТВАРУВАЊЕ НА ЦЕЛИТЕ	МЕРКИ ЗА СПРАВУВАЊЕ СО РИЗИКОТ
(Се опишува ризикот кој бил утврден во текот на анализата)	(Се дава оценка за веројатноста ризикот да настане. Оценката се опишува со зборовите: Голема, средна, мала)	(Се дава оценка за степенот на влијание кое ризикот би го имал врз остварувањето на целите на програмата. Оценката се опишува со зборовите: Големо, средно, мало)	(Се опишуваат мерките кои ќе бидат преземени за справување со ризикот)

Директор

_____

Elgafar Jusufi